

Madeleine de Sinéty, ur gêriadenn

Studiañ a ra Madeleine de Sinéty (1934-2011) ar skeudenniñ e skol an arzoù-kinklañ ha lakaat a ra he donezonoù er pleustr evit kazetennoù ha kelaouennoù zo er bloavezhioù 1960.

E 1972 e ra anaoudegezh gant Polieg, ur gêriadennig e kreiz ar Gougleiz, etre Avranches ha Felger. Dres pa zegouezh er gêriadenn e ro lañs d'he luc'hskeudennerezh hag hi kroget da bleustriñ warnañ evel emzeskadez e deroù ar bloavezhioù 1970. Kendalc'her a ra da dresañ war un dro ha pleustriñ a ra diwezhatoc'h war ar skeudennoù-bev gant ur c'hamera Super 8.

Etre 1972 ha 1980 e vez luc'hskeudennet gant Madeleine buhez pemdez ar gêriadenn e gwenn ha du hag e liv, graet hec'h annez ganti e lojeiz kozh ar bosterien.

Un dek vloaz bennak diwezhatoc'h e teu en-dro da Bolieg diwar bedadenn an annezidi ha kendalc'her a ra gant he c'helaouadennoù. Chemel a raio eno ingal betek 2001.

Ma talc'h hec'h oberenn luc'hskeudenniñ e Polieg ul lec'h hollbouezus en he red-micher e vez sevenet ganti ivez kelaouadennoù en Ouganda hag er Stadoù-Unanet, gant un awen denelour kadarn evel un heklev eus skeudennoù Breizh. Hadet eo he labour gant un nebeud diskouezadegoù hag embannadurioù.

Dre zegouezh he doa graet Madeleine de Sinéty anaoudegezh gant Polieg met diwar ur c'hoant don, en enep, he doa graet hec'h annez er gêriadenn hag he doa bet ar youl da vezañ intret gant al lec'hioù hag an dud.

E-pad tost da zek vloaz e ra Madeleine anaoudegezh gant ar vuhez war ar maez ha gant buhez ar gêriadenn, skoulmañ a ra liammoù gant ul lodenn eus an annezidi. Rannañ a ra tostig-tost ganto o buhez pemdez ha pleustriñ a ra da dreuzkas anezhi dre al luc'hskeudenniñ.

Reiñ a ra he skeudennoù e gwenn ha du, koulz hag he luc'hvannoù, testeni eus he nested vras gant familhoù zo ha diskouez a reont he youl d'en em doueziañ gant ar gumuniezh. Dre he diforc'helezh, en un doare iskis, e c'hell intent ar pezh ne vez ket gwelet gant an annezidi o-unan.

Dre an abadennoù luc'hvannañ aozet gant Madeleine e vez distaolet a-zrec'h ganti da dud Polieg dibarderioù o buhez, silet gant he sell dezhi. Dibaboù a ra, o skarzhañ ar sujedoù ganto ur vodernelezh gwall staliet c'hoazh koulskoude, evit kreizañ war barzhegezh ar vuhez war ar maez a vez merzhet he breskted ganti.

An 33 280 luc'hvann hag an 23 076 koc'henn-orin tennet gant Madeleine de Sinéty e Polieg a zo miret hiziv er mirdi Nicéphore Niepce e Chalon-sur-Saône.

Luc'hskeudennet e-doug 30 vloaz pe dost e emdro Polieg en un doare naturel. Sell Madeleine ouzh an annezidi a chom karantezus ha kengret ha testeniañ a ra ur gwir nested.

Mont a ra he luc'hskeudennoù gant lusk pemdez ar gêriadenn : lusk rannvloaziat al labour-douar, lusk ar gouelioù, an ebatoù er familhoù pe er gumuniezh. Ampleget eo da vat e buhez familhoù zo : reiñ a ra he skeudennoù testeni eus un nested rannet, eus prantadoù ordinal meuraet gant sell al luc'hskeudennerez. Diskouezet e vez ur garantez dibar ouzh ar vugale dre ar poltreoù hiniennel pe a-stroll graet gant ur reizhded vras.

Eus ar gêriadenn hec'h-unan ne ro luc'hskeudennoù Madeleine nemet nebeut-tre a zestenoù met kalz muioc'h eus hec'h annezidi hag o vezañ tostig-tost ouzh o hiniennegezh.

Evel un distro d'an amzer ha d'ar prantadoù tremenet gant annezidi Polieg e vez aozet abadennoù bannañ gant Madeleine : *"ur wech en amzer, a skriv-hi, e peden an holl dud d'ur vannadenn luc'hvannoù. Ret e oa dougen, eus an iliz betek sal ar gouelioù, douar palumet al leur anezhi, trawalc'h a vankoù evit lakaat da azezañ an holl re a zeue da vamiñ, e kreiz ar c'hriadegoù hag ar c'hoarzhadegoù, ouzh o buhez dezho, o labour pemdez, souezhet o c'havout kement-se ken brav."*

Adkavit amañ aergelc'h an "nozvezhioù luc'hvannañ", diwar lusk klik klak ar baner o vont war-raok. Karet en deus bet ar mirdi lakaat da glevet evel un heklev, bloavezhioù hir war-lerc'h, eñvorennoù tud Polieg. Bet eo ar gevredigezh eus Brest Radio-activités o tastum mouezhioù an amzer vremañ ha dastumet he deus en tu all d'ar melezour testenioù ar re a oa bet tennet o foltred dezho.

E 1998 e oa bet akuizitet gant Mirdi Breizh un dek tennadenn gwenn ha du bennak digant Madeleine de Sinéty, raktreset e oa bet embann ul levr met n'eo ket deuet ar raktres e gouloù a-benn ar fin.

Klokaat a ra heuliad ar bloavezhioù 1990 hini ar bloavezhioù 1970, dont a ra un nebeud cheñchamantoù war-wel met dister e chomont : ur skindommerez tredan amañ, un dilhad o cheñch, al leur-zi karrellet e-lec'h an douar palumet. Goude ma verzh-hi sklaer-tre an eilpennadurioù bevet e Polieg evel e lec'h all e tibab chom hep diskouez anezho.

Gant ar chomadennoù liesseurt graet gant Madeleine e Polieg e vez treset ur gompagnunelezh dre luc'hskeudennoù : dre he skeudennoù e vez diskuliet kaerder ar vuhez pemdez en tu-hont da galeter al labour pemdeziek, meuraet an traoù ordinal evit ober ganto un hanez diwar ar maez er-maez eus an amzer.